

CLARKSONS SECURITIES AS
Munkedamsveien 62C
0270 OSLO

VÅR REFERANSE
21/14259

DERES REFERANSE
AR513278809

DATO
20.12.2022

Tilsynsrapport fra tematisyn knyttet til hvitvasking og terrorfinansiering

1. INNLEDNING

Finanstilsynet har gjennomført et tematisyn i Clarksons Securities AS (heretter omtalt som Foretaket) knyttet til foretakets tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering, jf. lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering (hvv.).

Finanstilsynet varslet i brev datert 4. januar 2022 en temaundersøkelse i alle norske verdipapirforetak som ikke også er bank, og ba om at foretakene i forbindelse med den årlige rapporteringen knyttet til hvitvasking og terrorfinansiering KRT-1189 vedla foretakets virksomhetsinnrettede risikovurdering (jf. hvvl. § 7), foretakets rutiner (hvv. § 8) og foretakets plan for opplæring av ansatte (jf. hvvl. § 36).

Finanstilsynet varslet i brev datert 15. mars 2022 tematisyn i Foretaket. Foretaket oversendte redegjørelser og dokumentasjon knyttet til tematisynet i brev datert 8. april, 20 april og 3. mai 2022.

Foretaket mottok Finanstilsynets foreløpige rapport (Rapporten) 3. oktober 2022. Foretaket ga sine kommentarer til Rapporten i brev 31. oktober 2022 (Tilsvaret).

2. VIRKSOMHETSINNRETTET RISIKOVURDERING, RUTINER OG KUNDETILTAK

2.1 Rettslig utgangspunkt

Foretaket har konsesjon til å tilby investeringstjenestene som nevnt i verdipapirhandelloven (vphl.) § 2-1 (1) nr. 1, 2, 3, 5, 6 og 7, samt de tilknyttede tjenestene nr. 1, 3, 4, 5 og 6 som nevnt i vphl. § 2-6 (1).

Det følger av hvvl. at rapporteringspliktige, herunder verdipapirforetak, plikter å gjennomføre tiltak for å forebygge hvitvasking og terrorfinansiering. Foretaket skal ha en risikobasert tilnærming, og skal identifisere og vurdere risikoen for hvitvasking og terrorfinansiering knyttet til sin virksomhet, jf. hvvl. §§ 6 og 7. Minimumskrav til risikovurderingen fremgår av hvvl. § 7. Risikovurderingene skal dokumenteres, holdes oppdatert og stilles til rådighet for tilsynsmyndigheten, jf. hvvl. § 7 (5).

Foretaket plikter å ha oppdaterte rutiner for å sikre at virksomheten håndterer identifisert risiko og oppfyller plikter etter bestemmelser gitt i eller i medhold av hvitvaskingsloven, jf. hvvl. § 8 (1). Rutinene skal tilpasses virksomhetens art og omfang, jf. hvvl. § 8 (2).

Det fremgår av hvvl. § 9 at rapporteringspliktige skal gjennomføre kundetiltak etter hvvl. §§ 10 til 20 og løpende oppfølging etter hvvl. § 24 på grunnlag av en vurdering av risiko for hvitvasking og terrorfinansiering. Risikoen skal vurderes ut fra blant annet kundeforholdets formål, mengden kundemidler som skal inngå i kundeforholdet, transaksjoners størrelse, samt regelmessigheten og varigheten på kundeforholdet. For dette formål kan rapporteringspliktige utarbeide standardiserte risikoprofiler for kundene basert på virksomhetens risikovurdering etter § 7 og kriteriene nevnt i bestemmelsens første ledd. Kundens risikoprofil må holdes oppdatert. Rapporteringspliktige skal kunne påvise at omfanget av utførte tiltak er tilpasset den aktuelle risikoen.

Det vises for øvrig til Finanstilsynets reviderte veileder til hvitvaskingsloven (rundskriv 4/2022). I veilederens punkt 2.3.2 beskrives hva foretakets hvitvaskingsrutiner som et minimum skal omfatte.

2.2 Finanstilsynets foreløpige vurderinger i Rapporten

Finanstilsynet viste til at Foretaket utarbeidet den lovpålagte virksomhetsinnrettede risikovurderingen knyttet til hvitvasking og terrorfinansiering først etter at Finanstilsynet etterlyste denne i mars 2022.

Finanstilsynets gjennomgang av Foretakets rutine på tilsynstidspunktet avdekket betydelige mangler. Rutinen dekket ikke det som Finanstilsynets veileder påpeker at et foretak minimum må ha av rutiner for å oppfylle regelverket. Foretaket manglet blant annet rutiner på forenklete, alminnelige og forsterkede kundetiltak; risikoklassifisering av kunder; når og hvordan det skulle gjennomføres undersøkelser av mistenkelige forhold; rapportering til Økokrim; håndtering og oppfølging av utkontrakterte oppgaver; informasjonshåndtering, herunder delingsadgang og avsløringsforbud; opplæring og internkontroll.

Finanstilsynets har bedt om og gjennomgått Foretakets tiltak knyttet til 10 kundeforhold. Gjennomgangen inkluderte dokumentasjon på kundetiltak gjennomført i forbindelse med opprettelse av kundeforholdet og løpende/periodiske oppfølging. Finanstilsynets gjennomgang avdekket feil og enkelte mangler i dokumentasjonen. Blant annet var det enkelte tilfeller av at kundene var feilklassifisert. Finanstilsynet har i tilsynsprosessen kommunisert de avdekkede feil og mangler til Foretaket. Foretaket har iverksatt tiltak for å rette opp i dette.

Foretaket opplyste i sitt svar 3. mai 2022 at ettersom feil klassifisering verken var oppdaget av oppgjørsavdelingen eller compliance ville Foretaket se på hvordan informasjon om klassifisering kan gjøres lettere tilgjengelig i systemet. Foretaket opplyste at Finanstilsynets funn er tatt opp med oppgjørsavdelingen, herunder viktigheten av at alle kunder registreres fullstendig og Foretakets rutiner ville bli innskjerpet, samt at dette ville bli fulgt opp med intern opplæring. Foretaket opplyste også at en student var engasjert for å bistå compliance ved gjennomgang av kundearkivet og på sikt også ved vanlige kundetiltak. Foretaket ville også vurdere behovet for ytterligere ansatte på compliance.

Foretaket opplyste videre at det har tatt i bruk elektronisk kundeavtale etter avtale med ekstern leverandør, og at det nye systemet avhjelper flere av Finanstilsynets kommentarer og inkluderer automatiske sjekker av nye kunder. Foretaket opplyste også at det hadde skjerpet sine rutiner for dokumentasjon av hvilke vurderinger som er gjort i forhold til hvitvaskingsrisiko gjennom kommentarfeltet på kundeforsiden og annen aktuell dokumentasjon.

Det var Finanstilsynets foreløpige vurdering at Foretakets arbeid med tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering har vært mangelfull. Foretaket hadde ikke utarbeidet en virksomhetsinnrettet risikovurdering knyttet til hvitvasking og terrorfinansiering før Finanstilsynet etterlyste denne, jf. §§ 6 og 7, og hadde ikke sørget for tilstrekkelige rutiner, jf. § 8. Videre hadde Finanstilsynet avdekket enkelte tilfeller som etter en foreløpig vurdering utgjorde brudd på kundeklassifisering og kundetiltak, jf. hvvl. §§ 9 og 10 til 20. Finanstilsynet hadde som nevnt kommunisert de avdekkede feil og mangler til Foretaket, og Foretaket hadde iverksatt tiltak for å rette opp i dette. Forsvarlig risikovurdering av virksomheten og kundene er en grunnleggende forutsetning for foretakets arbeid med tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering. Risikovurderingen er også en forutsetning for hensiktsmessige rutiner og kundetiltak.

2.3 Foretakets kommentarer i Tilsvaret

Foretaket skriver innledningsvis at det i Foretakets brev av 8. februar 2022 ved en feiltagelse ikke ble oversendt en rekke relevante og kritiske dokumenter og vurderinger. Styret og Foretaket ser på det som svært alvorlig at opprinnelig oversendelse ikke var komplett, og Foretaket har iverksatt tiltak for at dette ikke skal skje igjen og beklager dette på det sterkeste. Foretaket anfører at det hele tiden har hatt tilstrekkelig risikovurdering og gjennomarbeidede og godt integrerte rutiner knyttet til tiltak mot hvitvasking.

Foretaket viser til at det siden 2010 har hatt en virksomhetsinnrettet risikovurdering gjennom sin Compliance Manual rutine 025 "Actions to prevent money laundering and proceeds from criminal actions" i kombinasjon med ulike andre delrutiner og dokumenter som Foretaket vedla Tilsvaret. Foretaket mener at de innholdsmessige krav som oppstilles i hvvl. § 7 langt på vei er ivaretatt gjennom disse dokumentene.

Det opplyses videre at bakgrunnen for utarbeidelsen av dokumentet "Virksomhetsinnrettet risikovurdering hvitvasking og terrorfinansiering" datert 8. april 2022 var Finanstilsynets spørsmål i brev av 15. mars 2022 hvor det ble bedt om en beskrivelse av virksomhetens art og omfang, produkter, tjenester, kundetyper/grupper og geografiske forhold. Risikovurderingen ble laget med utgangspunkt i rutine 025 som Foretaket ved en feil trodde at allerede var oversendt Finanstilsynet. Foretaket anfører at det gjennom rutine 025 har identifisert og vurdert risikoen for hvitvasking og terrorfinansiering knyttet til sin virksomhet, jf. hvvl. § 7 første ledd, og at det også langt på vei har vurdert de enkeltelementer som fremgår av hvvl. § 7 annet til femte ledd. Foretaket viser i Tilsvaret også hvor i de øvrige rutiner og dokumenter, oversendt i forbindelse med Tilsvaret, de enkelte kravene etter hvvl. § 7 er ivartatt, Foretaket anfører at det er ikke et lovkrav at samtlige risikovurderinger skal foreligge i ett dokument. Foretaket opplyser at risikovurderingene også er dokumentert og holdt oppdatert som påkrevet av hvvl. § 7 femte ledd.

Angående Finanstilsynets påpekte mangler i rutinene, så viser Foretaket til at disse foreligger samlet i Foretakets Compliance Manual og øvrig instruksverk. Foretaket viser i Tilsvaret hvor i

rutineverket de manglene som Finanstilsynet påpekte er å finne. Foretaket opplyser at det har iverksatt et arbeid med å samle og revidere rutinene knyttet til hvitvasking. Foretaket understreker at bevisstgjøring rundt anti-hvitvasking for ansatte er høyt prioritert i konsernet. Det vises til omfattende og regelmessig opplæring av ansatte samt systemer og verktøy som blir benyttet.

Når det gjelder kundetiltakene i enkeltsakene så dreier dette seg etter Foretakets vurdering om manuelle registreringsfeil som ikke har hatt vesentlige praktiske konsekvenser. Foretaket har i Tilsvaret redegjort for de utvalgte eksemplene i detalj. Foretaket viser til at feilene som er gjort er rene registreringsfeil, og ikke feil vurdering av kundeklassifisering, og at ingen av bruddene har fått praktiske konsekvenser for tiltak mot hvitvasking. Foretaket opplyser at det har gjennomgått hele kundearkivet og at det ikke er funnet andre tilfeller av vesentlige feil for aktive kunder. Foretaket har i etterkant av tilsynet oppdatert rutiner knyttet til kunderegistrering med spesielt fokus på registreringen av klassifisering av kunder etter hvitvaskingsregelverket. Det er videre innført ytterligere dobbel kontroll.

2.4 Finanstilsynets konklusjon

Foretaket viser i Tilsvaret til en rekke kritiske rutiner som utgjør Foretakets virksomhetsrettede risikovurdering. Finanstilsynet mottok denne dokumentasjonen først sammen med Tilsvaret. Finanstilsynet registrerer at Foretaket ikke tidligere har oversendt slik vesentlig dokumentasjon, som etterspurt av Finanstilsynet, men i stedet valgte å utarbeide og oversende et nytt dokument med Foretakets virksomhetsinnrettede risikovurdering. Finanstilsynet vil presisere viktigheten av godt implementerte rutiner i organisasjonen. Finanstilsynets vurdering er også at den nye virksomhetsinnrettede risikovurderingen i langt større grad dekker de forventninger Finanstilsynet har til Foretaket, enn den mer overordnede vurderingen Foretaket hadde i rutinen.

Finanstilsynet tar Foretakets ettersendte dokumentasjon og redegjørelse for virksomhetsinnrettet risikovurdering og rutiner til etterretning. Finanstilsynet registrerer at Foretaket nå vil samle og revidere rutinene knyttet til hvitvasking og terrorfinansiering. Finanstilsynet påpeker imidlertid at det fortsatt er mangler i Foretakets rutiner. Finanstilsynet viser til at det er mangler knyttet til informasjonshåndtering, herunder delingsadgang og avsløringsforbud. Videre har Foretaket på flere punkter kun vist til generelle rutiner som ikke spesifikt omtaler tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering, herunder generell rutine for konfidensialitet, håndtering og oppfølging av utkontrakterte oppgaver og internkontroll.

Finanstilsynet tar Foretakets redegjørelse for gjennomførte kundetiltak i de påpekte tilfellene til etterretning.

Det er Finanstilsynet konklusjon at Foretaket har hatt mangler knyttet til risikovurdering og rutiner, og at det har vært svakheter i dokumentasjon av kundeklassifisering og kundetiltak, jf. hvv. §§ 7, 8 og 9. Finanstilsynet finner det kritikkverdige at Foretakets arbeid med tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering har hatt mangler.

3. ORGANISERING

3.1 Rettslig utgangspunkt og Finanstilsynets veileder

Foretakets øverste ansvarlige for etterlevelse av hvitvaskingsregelverket er foretakets øverste ledelse. Det skal utpekes en person i ledelsen som skal ha et særskilt ansvar for å følge opp rutinene ("hvitvaskingsansvarlig"), jf. hvitvaskingsloven § 8 (5).

Det følger av hvvl. § 35 at rapporteringspliktige skal gjennom internkontroll i virksomheten sørge for at hvvl. overholdes. Dersom en risikovurdering av virksomhetens omfang og art tilsier det, skal rapporteringspliktige utnevne etterlevelsansvarlig, gjennomføre skikkethetsvurderinger av ansatte og opprette en uavhengig kontroll med at virksomhetens interne rutiner overholdes.

Finanstilsynet uttaler i sin veileder til hvitvaskingsloven (rundskriv 8/2019 som var gjeldende på tilsynstidspunktet) at for rapporteringspliktige som har krav om andrelinjeforsvar (compliance) etter annet regelverk, er utgangspunktet at hvitvaskingsansvarlig må være plassert i førstelinjen. Finanstilsynet har i sin tilsynspraksis akseptert at verdipapirforetak har plassert ansvaret hos en operativ leder som er involvert i kundeetablering, herunder leder for oppgjørs-/administrasjonsavdeling og daglig leder i mindre foretak. I unntakstilfeller vil små foretak med begrensede ressurser kunne samle kompetansen i andrelinjen forutsatt at foretaket har en dokumentert risikobasert begrunnelse for dette, og forutsatt at andrelinjen ikke kontrollerer eget arbeid.

3.2 Finanstilsynets foreløpige vurderinger i Rapporten

Lederen for Foretakets kontrollfunksjon (CCO) er utnevnt som foretakets hvitvaskingsansvarlige etter hvitvaskingsloven § 8 (5). Foretaket har i den virksomhetsinnrettede risikovurderingen vist til at *"Med 50 ansatte anser CPS seg som et lite foretak og sett i sammenheng med selskapets begrensede produktspekter har det plassert hvitvaskingsansvarlige i andrelinje, jf Rundskrivet pkt 3.2.1."*

Finanstilsynet var ikke enig i Foretakets vurdering av virksomhetens omfang og art. Foretaket yter en rekke ulike investeringstjenester og det er risikofaktorer forbundet med produkter, type kunder/kundegrupper og geografiske forhold, jf. hvvl. § 7 (2). Det var Finanstilsynets vurdering at virksomhetens omfang og art tilsa at Foretaket må utnevne en annen hvitvaskingsansvarlig enn Foretakets CCO for å unngå risikoene knyttet til at andrelinjen kontrollerer eget arbeid, jf. hvvl. § 8 (5). Det var videre Finanstilsynets vurdering at Foretaket må utnevne en etterlevelsansvarlig, jf. hvvl. § 35 (2). Etterlevelsansvarlig og hvitvaskingsansvarlig kan ikke være samme person.

3.3 Foretakets kommentarer i Tilsvaret

Foretaket skriver at det har en dokumentert risikobasert begrunnelse for at CCO over lang tid har vært Foretakets hvitvaskingsansvarlig, og mener at dette ikke innebærer brudd på hvvl. § 8 (5).

Foretaket tar imidlertid Finanstilsynets vurdering til etterretning og har oppnevnt Foretakets Chief Financial Officer ("CFO") som ny hvitvaskingsansvarlig. CFO har betydelig erfaring og hatt stillingen siden 1. januar 2012. CFO har også linjeansvar for Oppgjørsavdelingen. Det vil gis

ytterligere opplæring og oppfølging til han i den forbindelse. CCO er Foretakets etterlevelsesansvarlig og vil fortsette med dette.

3.4 Finanstilsynets konklusjon

Finanstilsynet tar Foretakets tiltak til etterretning.

For Finanstilsynet

Roy V. Halvorsen
seksjonssjef

Leif Roar Johansen
senior tilsynsrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.